

SAMEN VOOR
BIODIVERSITEIT

**Stichting Deltaplan
Biodiversiteitsherstel**

Bronland 12S
6708 WH
Wageningen

info@samenvoorbiodiversiteit.nl
www.samenvoorbiodiversiteit.nl

Natuur- en landschapsorganisaties

Voortgangsrapportage partnercommitments 2022-2023

Inhoud

Voorwoord	3
IUCN NL	4
LandschappenNL	6
Natuur & Milieu	8
SBNL Natuurfonds	10
Stichting Bloeiend Boerenland	11
Stichting RAVON/FLORON	13
Stichting Steenbreek	15
Vogelbescherming Nederland	16
Wereld Natuur Fonds	17
Wij.land	19

Voorwoord

De zoektocht naar duurzame oplossingen voor de uitdagingen waar onze biodiversiteit voor staat, vereist de inzet en expertise van vele partijen. Het Deltaplan Biodiversiteitsherstel, opgericht in 2018 en inmiddels bestaande uit meer dan 200 partners en supporters, is een initiatief gericht op het omkeren van biodiversiteitsverlies in Nederland.

In samenwerking streven we ernaar het herstel van biodiversiteit in de praktijk te brengen. We vragen van elke partner een duidelijke toezegging die bijdraagt aan het succes van het Deltaplan: biodiversiteitsherstel. Daarnaast vragen we onze partners periodiek verslag uit te brengen over hun bijdragen en inspanningen.

In deze rapportage laten we zien welke stappen er door de natuur- en landschapsorganisaties zijn gezet op de route naar een toekomst waar natuurbeheer en biodiversiteitsherstel hand in hand gaan. Van het verbeteren van natuureducatie tot het implementeren van steeds groener natuurbeleid, de inspanningen van de afgelopen periode wijzen op een groeiend bewustzijn en toenemende actie voor biodiversiteit binnen onze landschappen.

Deze rapportage benadrukt het belang van samenwerking binnen de Natuur- en landschapsorganisaties en het Deltaplan als geheel, en spoort ons aan om onze gezamenlijke inspanningen voort te zetten.

IUCN NL

IUCN NL is de Nederlandse tak van het International Union for Conservation of Nature (IUCN), wereldwijd de grootste unie voor natuurbescherming. Wij vormen het platform voor de Nederlandse IUCN-leden en zetten ons, vaak samen met hen, in voor een rechtvaardige wereld waarin natuur wordt gewaardeerd en beschermt. Onze missie is het beïnvloeden, aanmoedigen en bijstaan van samenlevingen over de hele wereld. Dit doen we om de integriteit en de diversiteit van de natuur te behouden en ervoor te zorgen dat het gebruik van natuurlijke hulpbronnen op een eerlijke en ecologisch duurzame wijze plaatsvindt.

Commitment

1. Het inzetten van het platform van IUCN-leden in Nederland ten behoeve van overleg tussen de leden incl. de Nederlandse overheid, natuur- en milieuorganisaties en kennisinstellingen.
2. Het verzorgen en organiseren van inbreng van expertise vanuit het brede IUCN-netwerk ten behoeve van het Deltaplan, onder meer over internationale standaarden en richtlijnen voor natuurbeheer, de Rode Lijst en milieurechten.
3. Het analyseren/toetsen van het Deltaplan en de verschillende onderdelen op hun betekenis voor de internationale biodiversiteitsdoelstellingen (CBD/Aïchi en SDGs 14 en 15).
4. Het verzorgen van inbedding van het Deltaplan en de Nederlandse inbreng in de nieuwe internationale doelstellingen, vast te stellen in het IUCN World Conservation Congress 2020 en de COP CBD in Beijing 2020.
5. Het bewaken van en actief bijdragen aan verkleining van de internationale ecologische voetafdruk/dimensie van maatregelen genomen in het kader van het Deltaplan.
6. Actieve bijdrage aan lobby naar NL/EU overheid wat betreft vergroten ambities en beleidscoherentie op landbouw, natuur, water en klimaat.
7. Bijdragen aan en organiseren van gezamenlijke fundraising voor het Deltaplan of concrete onderdelen. Indien opportuun, het ontwikkelen van projecten in samenwerking met IUCN-leden.

Aanscherping commitment: -

Rapportage uitvoering commitment

IUCN NL heeft diverse acties ondernomen in het kader van het Deltaplan. Als platform faciliteren we overleg tussen 38 IUCN-lidorganisaties, de Nederlandse overheid, natuur- en milieuorganisaties en kennisinstellingen. Ze brengen expertise in vanuit het wereldwijde IUCN-netwerk, zoals de IUCN Redlist en de IUCN Guideline for Applying Protected Area Management Categories.

Het afgelopen jaar hebben we gewerkt aan de ontwikkeling van het Nationaal Dashboard Biodiversiteit, in samenwerking met Naturalis Biodiversity Center, SoortenNL en SOVON. Dit dashboard geeft een overzicht van de toestand en trends van terrestrische biodiversiteit in ons land. Het zal worden gelanceerd op 2 mei 2024. Verder ontwikkelden we een monitoring raamwerk voor de Agenda Natuurinclusief en zijn we betrokken bij de NBSAP rapportage door LNV, voortbouwend op ons eerdere werk met het Deltaplan voor de Actieagenda Biodiversiteit. Ook hebben we sinds 2023 onze activiteiten in het Caribisch deel van ons koninkrijk uitgebreid met het small grants programma BESTLIFE2030, waarmee we concrete natuurbeschermings- en herstelprojecten financieren. De film Onder het

Maaiveld, voortvloeiend aan ons gelijknamige project, is inmiddels uitgegroeid tot een internationaal succes, aldus bijdragend aan het algemene bewustzijn over het belang van een levende bodem.

We hebben het Deltaplan geanalyseerd in het licht van internationale biodiversiteitsdoelstellingen en de Actieagenda voor Biodiversiteit opgesteld, die tijdens het IUCN World Conservation Congress 2020 is gepresenteerd. Ook hebben we ons bij IUCN ingezet voor de Europese lobby, bijvoorbeeld door projecten als 'REWET', 'Forests for a Just Future' en Bottom Line, gericht op duurzaam beheer van tropische bossen en het verminderen van de internationale ecologische voetafdruk, om op Europees niveau het beleid te beïnvloeden. Daarnaast zijn ze betrokken bij lobbyactiviteiten naar de NL/EU-overheid en dragen bij aan gezamenlijke fondsenwerving.

Nodig van het Deltaplan

IUCN NL benadrukt de noodzaak om geleerde lessen vanuit het Deltaplan te delen met Nederlandse IUCN-leden en internationale netwerken, waarbij presentaties in het IUCN ledenverband als waardevol worden beschouwd. Geen van de genoemde acties is niet gelukt om uit te voeren.

Landschappen NL

LandschappenNL is het samenwerkingsverband van 19 provinciale landschapsorganisaties. We behartigen de gezamenlijke belangen op provinciaal, nationaal en Europees niveau. We bundelen aandacht en inspanningen in landelijke projecten en vormen daarmee een krachtig netwerk. We staan voor een mooi landschap met een robuuste natuur, een hoge biodiversiteit, met waardevolle landschapselementen en een rijke cultuurhistorie. De provinciale organisaties vertegenwoordigen ruim 75.000 vrijwilligers, 110.000 hectare beschermde natuur, ruim 800 monumenten en hebben een achterban van rond de 310.000 donateurs.

Commitment

1. Intensiveren en opschalen van samenwerking met de landbouw om de biodiversiteit te bevorderen: doel is om natuur-inclusieve landbouw op lokaal niveau te stimuleren en de geleidelijke overgang van landbouwgrond naar natuurgebieden te faciliteren. Door middel van pacht onder biodiversiteitsvoorwaarden, gezamenlijke planvorming en samenwerking in de keten voor nieuwe verdienmodellen zal dit worden gerealiseerd.
2. Lobby voor landschapsbescherming, -monitoring en -financiering: onmisbare landschapselementen voor biodiversiteit willen we integreren in ruimtelijke planvorming (o.a. NOVI). We streven naar de ontwikkeling van een landelijk monitoringsysteem en werken samen met partners zoals LTO en BoerenNatuur om vergoedingen voor landschapselementen op te nemen in het nieuwe GLB.
3. Investeren in opleiding en onderwijs: we stimuleren actief de gezamenlijk deelname aan de cursussen 'natuurboeren' (die door Aeres en HAS worden verzorgd) door pachters en beheerders. Ook dragen we bij (gastcolleges) aan de vergroening van het onderwijs.
4. Vergroten publieksbewustzijn en –betrokkenheid: door inzet van sociale media en campagnes gaan we het bewustzijn en de betrokkenheid van burgers vergroten. Om te beginnen doen we dat via ons eigen programma Nederland Zoemt.
5. Investeren in de kwaliteit van onze eigen terreinen en het landschap waarin we werken: we gaan een 'staalkaart van onze beheerpraktijk' opstellen, waarbij we per type landschap of per regio aangeven waar de belangrijkste (biodiverse) knelpunten zitten en hoe we die aan gaan pakken. Voorbeelden zijn de herintroducties van sleutelsoorten en een blijvende inzet op exotenbestrijding.

Aanscherping commitment:

Rapportage uitvoering commitment

We zijn actief bezig met het intensiveren en opschalen van samenwerkingen met de landbouw, met recente bijdragen aan het Programma Natuur en de lancering van het NPLG. Gebiedsprocessen zijn hierin cruciaal, met een sterke focus op het samenspel tussen landbouw en natuur. Onze betrokkenheid bij het Landbouwakkoord en onze inzet voor duurzame landbouw als randvoorwaarde voor een robuuste natuur en biodiversiteit vormen kernaspecten. We denken landelijk mee over overgangsgebieden en landschapsgronden waar landbouw en natuur elkaar optimaal ontmoeten. De samenwerking met agrarische collectieven met betrekking tot boerenlandvogels is versterkt.

Daarnaast hebben we gelobbyd voor bescherming, monitoring en financiering van landschap. We hebben een actieve rol gespeeld in het

Aanvalsplan Landschap, bijgedragen aan het landelijke monitoringsysteem Monitor Landschap, en ons eigen Meetnet Landschapselementen nieuw leven ingeblazen. Onze lobby-inspanningen om het GLB en het NSP te vergroenen, samen met partners zoals LTO en BoerenNatuur, hebben geleid tot het opnemen van vergoedingen voor landschapselementen in het nieuwe GLB.

In opleiding en onderwijs investeren we door samen te werken met HAS Dronten en BoerenNatuur, met specifieke projecten en actieve participatie in permanente educatie, online-modules en groene maatschappelijke stages. Gastcolleges behoren ook tot onze bijdragen.

Het vergroten van publieksbewustzijn en betrokkenheid is een prioriteit die we hebben aangepakt via diverse projecten, waaronder NL-Zoemt over bijen, Plan Boom over bossen, en Het Groene Strand over stranden. Onze campagnes in dagbladen en op social media hebben bijgedragen aan het vergroten van het bewustzijn.

Onze dagelijkse inspanningen voor het beheer van onze eigen terreinen en het omliggende landschap, een kernactiviteit van ons, hebben voortdurend nieuwe impulsen gekregen vanuit Programma Beheer en het NPLG.

Nodig van het Deltaplan

Samenwerking en kennisdeling, en dat gaat goed.

Natuur & Milieu

Natuur & Milieu is de milieuorganisatie die samenwerkt met anderen aan duurzame oplossingen. Onze twee hoofddoelen zijn: een klimaatneutrale samenleving in 2050 en behoud en herstel van biodiversiteit. Daarvoor is het nodig dat we een omslag in gang zetten naar een duurzame energievoorziening, een emissievrije mobiliteitssector, een circulaire economie en een toekomstbestendig voedselsysteem.

Commitment

We geloven dat de verandering die nodig is om biodiversiteit te herstellen, voortkomt uit goed samenspel tussen overheid, bedrijven en mensen. Het belang van biodiversiteit brengen we breed onder de aandacht van het publiek. Daarnaast werken we samen met partners aan oplossingen om de biodiversiteit te herstellen, en oefenen we druk uit op overheden en politiek om maatregelen vast te leggen in wetgeving. Zo laten we in samenwerking met De Rijke Noordzee en de windsector zien hoe natuurversterking hand in hand gaat met de bouw van windparken. We onderhandelden met andere natuurorganisaties over een Noordzee Akkoord, om versterking van onderwaternatuur vast te leggen in wetgeving. In het Watermonsters project werken we samen met de ASN Bank en Waterschappen om de waterkwaliteit te verbeteren. Schoon water is van cruciaal belang voor de biodiversiteit. Door burgeronderzoek betrekken we mensen om watervervuiling in hun buurt te meten. Zo komt watervervuiling eerder in beeld. Daarnaast lobbyen we voor strengere wetgeving rondom mest en bestrijdingsmiddelen. Met het project Nederland Zoemt verbeteren we samen met IVN en gemeenten de voedselvoorziening en nestgelegenheid voor wilde bijen in Nederland. Daarnaast lobbyen we bij de overheid voor een omslag naar natuurinclusieve kringlooplandbouw.

Aanscherping commitment: Sinds 2023 zet Natuur & Milieu zich ook in voor biodiversiteitsherstel in de stad. Hierbij hebben we ons ingezet voor het planten van ecologisch waardevolle bomen door gemeenten. En werken we intensief samen met ANWB, Vogelbescherming Nederland en Staatsbosbeheer in onze lobby voor een groennorm voor gemeenten.

Rapportage uitvoering commitment

Bij Natuur & Milieu hebbe we voortgang geboekt op verschillende fronten: alle voorgenomen acties en sporen zijn goed in uitvoering. Onze inspanningen binnen de Rijke Noordzee hebben geresulteerd in een uitgebreide toolbox voor natuurversterking in windparken. Daarnaast hebben we erop aangedrongen dat eisen over natuurversterking in tenders terecht komen. We publiceerden een rapport over waterkwaliteit, gebaseerd op metingen door 1000 burgerwetenschappers, en blijven bij beleidsmakers aandringen op maatregelen. Dit blijven we doen, omdat het tot nu toe nog niet gelukt is om voldoende druk te zetten op beleidsmakers en politici om de waterkwaliteit te verbeteren. Sinds 2023 zet Natuur & Milieu zich ook in voor biodiversiteitsherstel in de stad. Hierbij hebben we ons ingezet voor het planten van ecologisch waardevolle bomen door gemeenten. En werken we intensief samen met ANWB, Vogelbescherming Nederland en Staatsbosbeheer in onze lobby voor een groennorm voor gemeenten.

Nodig van het Deltaplan

We vragen om steun van de Deltaplan-partners, vooral richting de politiek, om voldoende druk te zetten bij beleidsmakers en politici om de biodiversiteit en de daarvoor benodigde milieukwaliteit te verbeteren.

SBNL Natuurfonds

SBNL Natuurfonds is een landelijke natuurorganisatie die haar fondsen (schenkingen, donaties en legaten) inzet voor particulier onderhoud en beheer van natuur, landschap en erfgoed en vergroting van de biodiversiteit. We bieden financiële ondersteuning van projecten, zorgen voor promotie en stimuleren (wetenschappelijk) onderzoek. Als ANBI stichting worden we gesteund door donateurs en vrijwilligers. Verspreid over het land heeft SBNL Natuurfonds zelf circa 325 hectare natuur in bezit en beheer, veelal toegankelijk voor publiek.

Commitment

We streven naar een landelijk dekkend netwerk van regionale SBNL natuurfondsen, met twee doelstellingen:

- 'Geef aan Natuur om de hoek': we faciliteren met onze regionale SBNL natuurfondsen de lokale geefstructuur voor de natuur. Bedrijven, inwoners, bezoekers en anderen met een speciale band met hun regio dragen zo bij aan projecten die ten goede komen van de natuur, landschap, erfgoed en biodiversiteit in het landelijk gebied in hun eigen omgeving.
- 'Bouw aan Natuur om de hoek': particuliere eigenaren en beheerders van landgoederen en natuurterreinen, agrariërs, Agrarische Natuurverenigingen en andere (vrijwillige) organisaties op het gebied van natuur- en landschapsbeheer kunnen financiële ondersteuning aanvragen voor projecten in hun eigen gebied, waar dan ook in Nederland.

Verder biedt SBNL Natuurfonds schenkers met hart voor de natuur de mogelijkheid tot het onderbrengen van een Fonds op Naam met een specifiek thema of regionale opzet en ondersteunen we (toegepast) wetenschappelijk onderzoek. Omdat we onze natuur en landschap beheren voor toekomstige generaties, vinden we het heel belangrijk om kinderen meer te betrekken bij natuur en natuurbeheer. Daarom willen we een fonds opzetten voor de ondersteuning van educatieve projecten. Het geld dat jaarlijks vrijkomt in de vorm van rendement van onze (regionale) fondsen, wordt ook ingezet voor de verschillende lokale en regionale projecten die binnen de samenwerking van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel ontstaan.

Aanscherping commitment: Ja, en dat doen we ook in onze aangescherpte strategie.

Rapportage uitvoering commitment

Als SBNL Natuurfonds hebbe we veel werk verzet. Zo hebben we in 2023 het landelijke platform "Natuur om de Hoek" gelanceerd als een verzamelplaats voor projecten en donaties door het hele land. Daarnaast hebben we ons ingezet voor aanplant van heggen, hagen en poelen, steun geboden aan boeren die natuurvriendelijk willen ondernemen, en met verschillende fondsen vijftien projecten in Overijssel en Gelderland financieel ondersteund, variërend van het verbinden van heideterreinen tot het herstellen van historische landschapselementen. Concrete voorbeelden zijn de aanleg van een stilletuin, het vervangen van prikkeldraad door een struweelhaag en het herstel van een historische waterpoel. Dit omvatte ook onderzoeksfinanciering voor bodembioologie in De Hoge Veluwe om kennis te vergaren hoe de bossen klimaatbestendiger kunnen worden en onderzoek naar afnemende rietopbrengst in De Wieden. Bovendien hebben we buiten ons commitment kennis over biodiversiteit verspreid via het kwartaalblad 'Mijn Natuur', veldbezoeken voor donateurs georganiseerd en de succesvolle campagne "de Boom van het Jaar" gelanceerd.

Nodig van het Deltaplan

Onze vraag aan het Deltaplan richt zich op samenwerking om het platform "Natuur om de Hoek" te laten groeien, zodat meer mensen in Nederland zich betrokken voelen bij het behoud van de natuurlijke omgeving.

Stichting Bloeiend Boerenland

Samen biodiversiteit bevorderen is ons belangrijkste doel. Wij willen dat burgers en boeren de handen ineenslaan om het uitsterven van insecten en vogelsoorten te voorkomen. Dat doen we door het leven bovengronds te verbinden aan het leven ondergronds en dat gaan wij uitvoeren vóór en mét de boeren van Nederland. En dat is nodig, want het gaat slecht met de biodiversiteit in Nederland. Veel vogels en insecten worden met uitsterven bedreigd. We moeten de natuur een handje helpen, daarom zetten wij Nederland weer in bloei. Wij werken uitsluitend met donateurs en sponsors om onze missie ten uitvoer te brengen.

Commitment

Ons commitment is dat wij als stichting slechts één doel hebben: het bevorderen van biodiversiteit. De kernwaarden uit het Deltaplan zijn ook onze kernwaarden. En daarbij kiezen wij als uitgangspunt de burger. Deze schakel wordt volgens ons nu nog onderbelicht in het Deltaplan. Wij betrekken burgers bij het bevorderen van biodiversiteit in de ruimste zin, dus boven en onder de grond. Wij werken via sponsoring en donaties door bedrijven en burgers. Onze doelstelling is juist deze verbinding te versterken. Daarbij is de gedachte dat een bedrijf/burger als het ware een stukje biodiversiteit koopt. Wij zien onze stichting als een uitvoeringsinstrument voor de boer. Dat is inmiddels ook al bewezen. Er hebben zich al over de honderd boeren aangemeld, verspreid over heel Nederland. De boeren geloven in onze aanpak van bodemonderzoek en onderbouwde adviezen met betrekking tot biologische bemesting en zaadmengsels. De bloemstroken worden gezien als een alternatief gewas, welke een rendabele bijdrage leveren aan het boerenbedrijf. Daardoor zullen de biodiversiteitsranden een structureel onderdeel worden van de bedrijfsvoering en niet verdwijnen op het moment dat de subsidiepot leeg is. Als stichting leveren wij als zodanig een bijdrage aan het duurzaam bevorderen van bodemleven, insecten, weidevogels en fauna.

Aanscherping commitment: Nee, we hebben al een heel breed commitment afgegeven.

Rapportage uitvoering commitment

Stichting Bloeiend Boerenland heeft zich voornamelijk gericht op het bevorderen van biodiversiteit door het actief werken met graskruidentmengsels. Hoewel de aanleg van bloemstroken minder omvangrijk was dan in eerste instantie beoogd, hebben we andere diverse grote projecten succesvol uitgevoerd. Zo hebben we samen met Collectief Eemland het Grutto-project in de Eempolder geleid, waarbij een integrale visie op bodemgezondheid resulteerde in een opmerkelijke 5% toename van de Grutto-populatie, terwijl deze landelijk met 3% afnam. Daarnaast zijn we betrokken geweest bij het 1001ha project van Urgenda en het Regeneratief boeren project op Schokland. Onze inspanningen hebben geleid tot positieve bevindingen, zoals de toename van biodiversiteit op verschillende locaties, variërend van Sint Kruis in Zeeuws-Vlaanderen tot Gersloot in Fryslân. Ook zijn we momenteel bezig met het ontwikkelen van plannen in samenwerking met Happyland en de Bijenstichting om met inheemse, onveredelde kruiden de gezondheid van bodems te verbeteren en duurzame graskruidentpercelen te realiseren. Naast acties die direct voortvloeiend uit ons commitment, heeft onze focus ook op een evenwichtige bodem gelegen waarbij de integratie van moderne (precisie)landbouwmethoden met eeuwenoude kennis hun unieke aanpak binnen het biodiversiteitsherstel benadrukt.

Nodig van het Deltaplan

We onderstrepen de behoefte aan publiciteit die niet alleen grootschalige, maar juist unieke, kleinschalige aanpakken promoot en vragen om een actievere rol van het Deltaplan als intermediair tussen partners, zonder persoonlijke voorkeur. Onze kritische blik komt voort uit ervaringen van meerdere kleine organisaties die zich niet volledig aansluiten bij het Deltaplan vanwege teleurstellingen.

Stichting RAVON/FLORON

Stichting RAVON is een kennisorganisatie die zich richt op de studie en bescherming van in Nederland voorkomende amfibieën, reptielen en vissen. RAVON voert onderzoek uit en zet de hieruit voortvloeiende kennis en data in voor advies, voorlichting en bescherming. RAVON stimuleert en coördineert een landelijk netwerk van enkele duizenden vrijwilligers. Als projectorganisatie werken we in opdracht van een breed scala aan opdrachtgevers. FLORON is de Nederlandse kennisorganisatie op het gebied van verspreidingsonderzoek naar en bescherming van de Nederlandse flora. RAVON/FLORON heeft meer dan 60 medewerkers in dienst, in Nijmegen en Amsterdam.

Commitment

Veel populaties van onze aandachtsoorten bevinden zich in zwaar weer, als gevolg van een scala aan negatieve invloeden, waaronder habitatverlies, verandering van landgebruik, intensief landgebruik en ziekten. Biodiversiteitsherstel is een van de belangrijkste doelen om deze soorten op de lange termijn duurzaam te kunnen handhaven binnen Nederland. RAVON werkt actief mee aan biodiversiteitsherstel door werkzaamheden op het gebied van monitoring, data-analyse en onderzoek. Onze onderzoeken richten zich op natuurgebieden (Natura 2000, Natuurnetwerk Nederland), maar ook op agrarische natuur (Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer) en stedelijk gebied, waarmee ons werkgebied heel Nederland beslaat. Door lobbywerk en actieve publieke participatie, onder meer door een groot vrijwilligers- en waarnemersnetwerk, zijn wij in staat om de belangen van onze soorten goed te behartigen. Biodiversiteitsherstel staat hierbij hoog in het vaandel. FLORON en haar achterban van vrijwilligers dragen met de verzamelde verspreidingsgegevens en projecten in belangrijke mate bij aan duurzame instandhouding van wilde planten. FLORON is daarmee agendabepalend voor bescherming van de Nederlandse flora. Dit bereiken we doordat we met het verspreidingsonderzoek tijdig de achteruitgang van soorten en biotopen signaleren en vervolgens samen met stakeholders projecten initiëren die bijdragen aan instandhouding van soorten en leefgebieden. Indien noodzakelijk voert FLORON (toegepast) onderzoek uit naar de ecologie en het juiste beheer van soorten. We zoeken actief naar soortgroep overstijgende samenwerking om zodoende optimaal bij te dragen aan behoud van de biodiversiteit.

Aanscherping commitment: Ja, als bureau participeren we op provinciale, landelijke en internationale platforms. Bovendien zijn onze vrijwilligers op lokale schaal actief en dragen bij aan de bescherming van soorten hogerop de agenda te krijgen.

Rapportage uitvoering commitment

Als stichting RAVON/FLORON hebben we ons toegewijd aan biodiversiteitsherstel, met focus op monitoring, onderzoek, advisering en habitatsherstel in natuurgebieden, agrarische landschappen en stedelijke omgevingen in heel Nederland. Dit omvat lobbywerk, publieke participatie en samenwerking met vrijwilligersnetwerken om soortenbelangen te behartigen. Resultaten tonen matig positieve aantaltrends bij 8 amfibie- en reptielsoorten, waarbij de vuursalamanders en levendbarende hagedissen de meest zorgwekkende afnames vertonen. Qua verspreidingstrends gaat het goed met 11 soorten amfibieën en reptielen. Bovendien zijn er activiteiten buiten ons commitment, zoals bijdragen aan het Nationaal Dashboard voor Biodiversiteit en Basiskwaliteit Natuur, die cruciaal zijn voor de informatievoorziening en soortbehoud. Andere activiteiten die hebben bijgedragen aan biodiversiteit zijn onder meer onze inzet in de lobby via

SoortenNL, betrokkenheid bij de Red de Paling actie, campagnevoering met Postcodeloterij-gelden om meer aandacht te vragen voor biodiversiteit, participatie in stemmen voor het wereldcongres van IUCN, lobbywerk via het European Habitat Forum gericht op Europees beleid, met focus op de natuurherstelwet.

Nodig van het Deltaplan

We hebben behoefte aan facilitering van het Deltaplan om middelen te verkrijgen en betrokkenen te verenigen voor concrete biodiversiteitsprojecten.

Stichting Steenbreek

Stichting Steenbreek werkt samen met deelnemende gemeenten, waterschappen en provincies om de leefomgeving in Nederland te vergroenen. Wij hebben een netwerk van ruim 150 aangesloten gemeenten, 6 provincies, 5 waterschappen en sinds kort de eerste corporatie. Onze missie is dan ook 'Samen zorgen voor een groene, klimaatbestendige en gezonde leefomgeving'. Wij zetten ons in om onnodige verharding in privé- en openbare ruimte te vervangen door een diversiteit aan groen waarbij de hulp van onder andere inwoners en bedrijfsleven hard nodig is. Wij geloven namelijk dat groen de aanjager is voor kwaliteit in de woon- en werkomgeving van de toekomst. Wij zetten groen neer als product én middel. Een multifunctioneel product dat in veel opzichten een positieve uitwerking heeft op onder andere biodiversiteit, ecologie, gezondheid, economie en sociale cohesie.

Commitment

Samen met de aangesloten partijen zetten wij ons in om Nederland groener te maken in zowel de publieke als private omgeving. Dit doen wij door middel van verschillende activiteiten en door het delen van kennis, ervaring en netwerken. Zo werken deelnemende gemeenten onder de campagne 'Operatie Steenbreek' aan acties om samen met inwoners en bedrijven de gemeente te vergroenen. Gemeenten bepalen daarvoor zelf hun aanpak: samen met inwoners, organisaties en bedrijven. Denk bijvoorbeeld aan acties als 'Tegel eruit, plant erin', korting bij aanschaf van regentonnen, het aanleggen van voorbeeldtuinen, promotie tijdens evenementen, het aanbieden van workshops en het maken van insectenhôtels. Ook stimuleren wij gemeentes om samen met bewoners complete straten in de gemeente te vergroenen. In 2021 startte wij een landelijk netwerk rondom de vergroening van bedrijventerreinen.

Aanscherping commitment: -

Rapportage uitvoering commitment

Bij Stichting Steenbreek is het ons gelukt om alle genoemde acties in het commitment uit te voeren. Inmiddels zijn er 170 gemeenten én alle provincies aangesloten en met diverse waterschappen zijn we nog in gesprek. Daarnaast hebben we extra activiteiten ontplooid voor biodiversiteitsherstel in samenwerking met andere groene organisaties, waaronder Maai Mei Niet, Pientere Tuinen en de Roadshow Biodiversiteit. We zijn ook toegetreden tot de Werklandschappen van de Toekomst.

Nodig van het Deltaplan

Meer communicatie en concrete acties vanuit het Deltaplan.

Vogelbescherming Nederland

Vogelbescherming Nederland is een onafhankelijke, landelijke natuurbeschermingsorganisatie en actieve vereniging die onder meer wordt ondersteund door zo'n 140.000 leden, bedrijven, fondsen en instellingen. Wij zijn de Nederlandse partner van BirdLife International, de organisatie die wereldwijd opkomt voor vogels en hun leefgebieden. Vogelbescherming is opgericht in 1899 en in Nederland de organisatie voor de bescherming van alle wilde vogels en hun leefgebieden. Door gerichte beschermingsprogramma's, intensieve samenwerkingen, politieke lobby, juridische actie, duidelijke voorlichting en effectieve campagnes zet Vogelbescherming zich in voor de bescherming van vogels in Nederland en wereldwijd. Een belangrijk speerpunt van Vogelbescherming is de basiskwaliteit van het landschap. Om naast bijzondere natuurkwaliteit ook algemene soorten te kunnen behouden, moet het landschap in de basis op orde zijn. Hiervoor ontwikkelen wij met een aantal partners zowel praktische tools als een roadmap voor gebiedsprocessen en stakeholders. Het onderscheidende van Vogelbescherming is dat we op een hoger schaalniveau proberen te sturen om de drivers achter de drukfactoren te beïnvloeden. We kunnen helpen verzekeren dat er a) aan de juiste knoppen wordt gedraaid bij interventies en b) dat dit ook daadwerkelijk meer biodiversiteit oplevert.

Commitment

Wij leveren een bijdrage aan het met kennis onderbouwen van effectiviteit van maatregelen die de biodiversiteit bevorderen. Tot 2023 werkten wij samen met partners aan een bijdrage aan het evalueren van gebiedsgerichte maatregelen en het monitoren van het herstel van biodiversiteit in Delta Lab PARTRIDGE in Zeeland en Noord-Brabant. Tot 2025 werken wij in minimaal 10 projecten aan nieuwe financiële dragers voor het herstel van biodiversiteit, waaronder:

- Polderpracht – Met lokale agrariërs versterken we het leefgebied van weidevogels op Terschelling.
- Birds, bees and business – Vergroeningsproject in de Sahel om natuurwaarden te versterken voor overwinterende vogels, met een sterke businesscase voor de bevolking.
- Holwerd aan Zee – Innovatief project om nieuwe natuur te creëren i.c.m. het leefbaar houden van de streek.
- Versterking natuurwaarden en beleving Haringvliet – Meer natuur in en om het Haringvliet dat ook beter beleefd kan worden.

Rapportage uitvoering commitment

Vogelbescherming Nederland is aan de slag gegaan met meerdere acties, zoals de lancering van de natuurinclusieve bouwtoolbox en het boek 'Vogels in hun domein'. Afgeronde projecten, waaronder PARTRIDGE en Bird, bees & business voor vogeloverwinteringsgebieden, evenals het Droomfondsproject Haringvliet, hebben aanzienlijke resultaten opgeleverd. Lopende acties zoals Holwerd aan Zee en Polderpracht vergen nog voorbereiding en financiële dekking. Daarnaast zijn er andere biodiversiteitsgerichte initiatieven ondernomen, zoals het Wij & Wadvogels-project en Natuur-inbouw voor natuurinclusief bouwen in Vlaanderen en Nederland.

Nodig van het Deltaplan: -

Wereld Natuur Fonds

Het wereldwijd beschermen en herstellen van biodiversiteit is de doelstelling van het Wereld Natuur Fonds (WWF-NL). Samen met anderen wil WWF-NL een wereld tot stand brengen waarin mens en natuur in harmonie leven. Wij verbinden mensen, bedrijven en overheden die samen iets voor de natuur willen doen. Want als we goed zorgen voor de natuur, dan zorgt de natuur goed voor ons.

Commitment

In 2020 heeft het Wereld Natuur Fonds samen met partners een klimaatadaptatiestrategie ontwikkeld voor onze grote wateren, die leidt tot een veilig Nederland met voldoende zoetwater en die tegelijk meer biodiversiteit oplevert. In 2020 hebben wij via een financiële bijdrage van 300.000 euro eraan bijgedragen dat door samenwerking tussen grondgebruikers, gebiedsgerichte maatregelen ten behoeve van biodiversiteitsherstel worden genomen in een of meerdere Delta Labs. In 2020 heeft het WWF-NL minimaal 60.000 euro van het Biodiversiteitsfonds ingezet ten behoeve van toegepast wetenschappelijk onderzoek voor herstel van biodiversiteit in Nederland. In 2020 publiceerde het WWF-NL samen met soortenorganisaties, Naturalis en kennispartners het Living Planet Report Natuur in Nederland. Dit beschrijft de staat van de terrestrische natuur in Nederland en doet aanbevelingen om biodiversiteit te herstellen en te versterken. In 2021 heeft de Rabobank en het WWF-NL samen met andere partijen de Biodiversiteitsmonitor voor akkerbouw en melkveehouderij ontwikkeld voor het meten van biodiversiteitsprestaties op het gebied van het sluiten van kringlopen, het versterken van functionele agrobiodiversiteit en het creëren van gunstige biotopen voor wilde dieren en planten. In 2021 heeft het WWF-NL minimaal vijf partijen bereid gevonden om boeren te belonen en te waarderen voor hun biodiversiteitsprestaties die meetbaar zijn via de Biodiversiteitsmonitor.

Aanscherping commitment

Voor de transitie naar natuur-inclusieve landbouw zijn nieuwe verdienmodellen ontwikkelen cruciaal. De biodiversiteitsmonitor is een instrument dat daarbij kan helpen, maar uiteindelijk is het nodig dat vanuit publiek en private bronnen voldoende en aantrekkelijke beloningen worden gerealiseerd. De huidige polarisatie staat stevige keuzes in de weg die nodig zijn om deze transitie en nieuwe verdienmodellen te realiseren. Wij willen actief bijdragen aan dat overheden en bedrijven deze keuzes nu wel gaan maken, want het voortduren van de huidige impasse is slecht voor biodiversiteit én boeren.

Rapportage uitvoering commitment

Vanuit het Wereld Natuur Fonds hebben we ons binnen het commitment gericht op meerdere acties die de natuur en biodiversiteit ten goede komen. Eén initiatief betreft de ontwikkeling van een klimaatadaptatiestrategie voor grote wateren, waarbij we natuurherstel en oplossingen gebaseerd op de natuur inzetten voor klimaatbestendig beheer van rivieren. Deze strategie wordt via verschillende pilots en projecten verder uitgewerkt en geïmplementeerd, in samenwerking met organisaties zoals Natuur- en Milieufederatie Limburg en Natuurmonumenten. Daarnaast hebben we ons ingezet voor de ontwikkeling en versterking van KPI's binnen de Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij en Akkerbouw, wat resulteerde in breed gedragen meetinstrumenten die prestaties meten en belonen op het gebied van biodiversiteitsherstel. Dit succes werd ook bevestigd door de erkenning en waardering van partijen als Friesland Campina, provincie Noord-Brabant, provincie Drenthe en Rabobank. De aansluiting van partijen uit de markt bij het werken met

KPI's voor integraal biodiversiteitsherstel blijft echter achter en vereist verdere stappen, met name gericht op het opzetten van een goed werkende beloningsstructuur. Daarnaast hebben we buiten het commitment om samen met diverse organisaties het Living Planet Report Nederland 2023 uitgebracht, gericht op natuurherstel en het oplossen van verschillende de crises die nu spelen (stikstof, klimaat, biodiversiteit).

Nodig van het Deltaplan

We onderzoeken momenteel onze rol binnen de biodiversiteitsmonitoren, met het oog op de grotere rol van de overheid in het KPI-K traject, wat mogelijk leidt tot aanpassingen aan ons afgegeven commitment aan het Deltaplan.

Wij.land

Wij.land is een organisatie die boeren in staat stelt nieuwe concepten te testen in pilots, bijvoorbeeld op het gebied van natuurlijk bodembeheer, natte teelten, biodiversiteit en het sluiten van kringlopen. Succesvolle pilots zetten we in op grotere schaal. Wij gaan voor een gezond en veerkrachtig landschap waar landbouw en natuur samengaan in duurzame bedrijfsmodellen. Dat doen we door samen met boeren, natuurorganisaties en anderen te werken aan concepten die bijdragen aan vier waarden: inspiratie, financiële waarde, natuurlijke waarde en sociale waarde. We werken daarbij volgens de Commonland-filosofie (4 waarden, 3 zones, 20 jaar).

We geloven dat boeren als landschapsbeheerders de sleutel zijn in de transitie naar een toekomstbestendig landschap. Daarom werken we hand in hand met boeren om stappen te zetten naar een natuur gedreven landbouw en leren onderweg samen hoe deze transitie het beste vorm te geven. Wij.land brengt in beweging, verbindt en begeleidt.

Commitment

Als organisatie ondersteunen en financieren we maatregelen van boeren, natuurbeheerders en ondernemers die direct bijdragen aan herstel van biodiversiteit in het landelijk gebied. Daarbij onderzoeken we de effecten van maatregelen en kunnen wij een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een monitoringssystematiek. Wij.land kan en is bereid als Delta Lab te functioneren voor het Deltaplan, op gebiedsniveau in het westelijke veenweidegebied.

Aanscherping commitment: -

Rapportage uitvoering commitment

Wij.land heeft zich in het westelijk veenweidegebied met succes ingezet voor hun commitment. Met de betrokkenheid van 188 boeren die deelnamen aan verbeteringsprojecten op maar liefst 2.300 hectare land, zijn er significante verbeteringen gerealiseerd in bodembeheer, waterkwaliteit en biodiversiteit. Deze initiatieven omvatten onder andere kruidenrijk grasland, maatregelen tegen verdroging, en het gebruik van wormencompostthee, die als pilotprojecten dienden.

Daarnaast hebben we actief samengewerkt met agrarische collectieven om boeren te inspireren en te ondersteunen bij natuurgedreven landbouw. Het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen is een prioriteit geworden, waarbij 57 boeren actief deelnamen aan projecten aangaande verdienmodellen. Bovendien hebben we bij Wij.land stappen gezet in de ontwikkeling van de 'BoerenWijzer', een diagnostisch instrument dat het gesprek met boeren aangaat over hoe zij hun bedrijfsvoering meer natuurgedreven kunnen maken. Ook onze samenwerking met Commonland om landschapsherstel te bevorderen, met aandacht voor meerdere waarden zoals inspiratie, natuurlijke, sociale en financiële waarde, benadrukt de integratie van natuur en menselijke activiteit.

Naast ons commitment heeft Wij.land ook tijd besteed aan de ontwikkeling van 'BoerenPerspectief', een platform gericht op het ondersteunen van boeren bij het aanpassen van hun bedrijfsmodel voor duurzame toekomstigheid.

Nodig van het Deltaplan

Hoewel we het Deltaplan Biodiversiteitsherstel waarderen vanwege de focus op biodiversiteit, benadrukken we de behoefte aan meer gerichte

actie en suggesties voor een betere segmentering van het werk binnen het Deltaplan om effectievere samenwerkingen te bevorderen.